

Rektor

Rikard Skårfors
FD, Utbildningsledare
Rektors kansli, Ledningssekretariatet

Regeringskansliet (Miljödepartementet)

Yttrande över betänkandet *Rätt för klimatet* (SOU 2022:21)

Stockholms universitet har av Regeringskansliet (Miljödepartementet) anmodats att inkomma med synpunkter på betänkandet *Rätt för klimatet* (SOU 2022:21). Universitetet har följande att anföra.

Med utgångspunkt i att Sverige ska ha nettonollutsläpp av växthusgaser senast 2045 och negativa nettoutsläpp därefter fokuserar utredningen i hög grad på åtgärder för att påskynda eller möjliggöra elektrifiering av transporter och industrin. Utöver detta finns också en diskussion kring effektiv resurshantering av biomassa, t.ex. som biobränslen, samt åtgärder som kan skapa nya verksamheter med mindre klimatbelastning än befintliga system. Således lägger utredningen förslag inom tre områden: (1) främja bidrag till klimatomställningen, (2) underlätta byggande av elnät och (3) ett transporteffektivt samhälle.

Stockholms universitets bedömning är att utredningen innehåller många väl genomarbetade och bra förslag som sannolikt underlättar den klimatomställning som behöver göras inom dessa tre fält. Universitetet anser dock att det saknas en kvantitativ analys som visar om åtgärder inom dessa tre områden är tillräckliga för att nå nettonollutsläpp av växthusgaser senast 2045 och negativa nettoutsläpp därefter, dvs. om ambitionsnivån är tillräcklig.

Stockholms universitet ser det som osannolikt att Sverige kan nå nettonollutsläpp till år 2045 med ett relativt ensidigt fokus på resurseffektivisering och elektrifiering av transporter och industri. Utöver de åtgärder som behandlas i utredningen behöver även den totala resursanvändningen och konsumtionen granskas och belysas från ett klimaträttsligt perspektiv. Livsstilsförändringar kommer sannolikt att vara nödvändiga, i form av minskad konsumtion av varor och tjänster, högre grad av återbruk, mindre internationellt resande och ändrade matvanor. Utredningen hade kunnat belysa vilken roll en klimatanpassad miljöbalk hade kunnat spela i en sådan omställning.

Vidare saknar universitetet bakgrund och resonemang kring de teknologier och förändringar i markanvändning och matproduktion som kommer krävas för att uppnå negativa utsläpp, inte minst vilka tekniker för negativa utsläpp som svenska myndigheter idag anser vara mest lovande och vilka miljörättsliga ramverk som finns för att hantera utbyggnaden av dem. Utredningen belyser på ett förtjänstfullt sätt de avvägningar och miljörättsliga prövningar som

leder till förseningar i utbyggnad av förnyelsebar kraft. Om de teknologier eller åtgärder i markanvändning (i dagsläget ofta otestade) som ska användas för att möjliggöra negativa utsläpp stöter på samma typ av förseningar och problem, är det osannolikt att de är operativa i stor skala 2045. Regelverk och lagar bör utvecklas parallellt med teknologin, så att man inte tvingas vänta med att bearbeta rättsläget tills man står inför fullbordat faktum.

Stockholms universitet menar att en kvantitativ analys behövs avseende hur förslagen kan påverka nuvarande projektioner av svenska utsläpp. Med kunskap kring hur långt dessa åtgärder räcker, i termer av ton koldioxid per år, behövs även en fördjupad analys av vilka ytterligare åtgärder, sektorer och industrier som behöver miljörättsligt stöd för omställning eller nyetablering.

Detta beslut är i rektors ställe fattat av prorektor, professor Clas Hättestrand, i närvaro av universitetsdirektör Åsa Borin. Studeranderepresentanter har informerats och haft tillfälle att yttra sig. Yttrandet har beretts vid Bolincentret för klimatforskning. Övrig närvarande och föredragande i ärendet har varit utbildningsledare Rikard Skårfors, Ledningssekretariatet (protokollförare).